

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Шумейко Юлії Олександрівни

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

**«ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОСЛУГ
НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ БАНКУ»**

072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (Банківська справа)

Студентки 4 курсу
групи БС-71а

Ю. О. Шумейко

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело.

Ю. О. Шумейко

Керівник д.е.н., професор

І. В. Белова

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи бакалавра

на тему: «ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОСЛУГ

НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ БАНКУ»

студентки Шумейко Юлії Олександрівни

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Вплив інтеграції України у світовий економічний простір супроводжується модернізацією вітчизняної банківської системи, що в результаті підвищує якість надання послуг та їх мобільність.

Нагальним питанням постає те, що впровадження одними банками мобільних сервісів призводить до підвищення їх фінансової стійкості та негативно впливає на життєздатність банків, що не прагнуть осучаснення

Мета кваліфікаційної роботи - дослідження впливу цифровізації банківських послуг на фінансову стійкість банківської системи та її життєздатність.

Об'єкт дослідження: фінансова стійкість банківського сектору України.

Предмет дослідження: теоретичні та практичні засади формування рейтингових оцінок фінансової стійкості банків.

Основний результат роботи. Проведений аналіз фінансової стійкості банків України за рейтинговими оцінками агентств. Досліджено процес проникнення діджиталізації в банківський сектор України. Розроблена власна методика оцінки надійності банків з урахуванням процесу цифровізації послуг. Проведено аналіз впливу інновацій банку та мобільних сервісів на їх функціонування, в процесі якого був висвітлений рівень впливу на його загальний рейтинг.

Ключові слова: фінансова стійкість, життєздатність, банки, діджиталізація, банківська система, інноваційні технології.

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 26 сторінках, у тому числі список використаних джерел з 63 найменування. Робота містить 58 сторінок, 11 таблиць, 9 рисунків, а також додатки, які розміщені на 14 сторінках.

Рік захисту роботи – 2021 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

д.е.н., професор

_____ Л.Л. Гриценко

21.01.2021р.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

студентки 4 курсу групи БС-71а

Шумейко Юлії Олександрівни

1. Тема роботи: «Вплив цифрової трансформації послуг на фінансову стійкість банку» затверджена наказом по СумДУ № 0191 – VI від 19.04.2021 р.
2. Термін подання студентом закінченої роботи «__» _____ 20__ року.
3. Мета: дослідження впливу цифровізації банківських послуг на фінансову стійкість банківської системи та її життєздатність.
4. Об'єкт дослідження: фінансова стійкість банків в банківській системі України.
5. Предмет дослідження: теоретичні та практичні засади формування рейтингових оцінок фінансової стійкості та життєздатності.
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах банків та статистики НБУ.
7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети

№ п/п	Назва розділу	Термін подання
1	Сутність фінансової стійкості та життєздатності банку і методики їх дослідження	21.05.2021
2	Роль діджиталізації у перспективах розвитку банків	21.05.2021
3	Аналіз рівня фінансової стійкості банківської системи та оцінка рівня впливу інноваційних технологій	28.05.2021
4	Дослідження впливу діджиталізації на фінансовий стан банку	28.05.2021

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи бакалавра:

У розділі 1 дослідити сутність фінансової стійкості та життєздатності банку і методики їх визначення.

У розділі 2 розглянути основні тенденції процесу діджиталізації банківської системи та методи їх оцінки

У розділі 3 провести аналіз фінансової стійкості банків України та порівняти рівень проникнення інноваційних технологій до фінансових процесів

У розділі 4 розробити власну методику рейтингування банків з урахуванням процесу діджиталізації.

8. Консультації щодо виконання роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	Завдання прийняв
1			
2			
3			
4			

9. Дата видачі завдання: «__» _____ 20__ року

Керівник кваліфікаційної роботи _____ І. В. Белова

Завдання до виконання одержав _____ Ю. О. Шумейко

ЗМІСТ

Вступ.....	7
1 Сутність фінансової стійкості та життєздатності банку і методики їх дослідження.....	9
2 Роль діджиталізації у перспективах розвитку банків.....	17
3 Аналіз рівня фінансової стійкості банківської системи та оцінка рівня впливу інноваційних технологій.....	20
4 Дослідження впливу діджиталізації на фінансовий стан банку.....	28
Висновки.....	35
Список використаних джерел.....	37
Додаток А Методики оцінки стійкості та життєздатності банківського сектору.....	44
Додаток Б Методи експертних оцінок інновацій банку.....	47
Додаток В Індикатори для вимірювання доступу до DFS.....	50
Додаток Г Індикатори для вимірювання використання DFS.....	52
Додаток Д Показники вимірювання якості DFS.....	54
Додаток Е Рейтинг банків розрахований агенством MIND	56
Додаток Ж Рейтинг стійкості банків складений МінФін	57
Додаток И Рейтинг стійкості банків з урахуванням діджиталізації.....	58

ВСТУП

Наразі, в умовах невизначеності фінансової стійкості економіки та підвищення потреби в грошових коштах, виникає необхідність удосконалення напрямків розкриття сутності життєздатності банківської системи, її стійкості та ефективності існування на ринку. Адже недостатньо ефективний банківський сектор не може забезпечувати повноцінного виконання своїх функцій, зокрема: платіжної та посередницької, а також знижується ефективність економіки країни в розрізі конкурентоспроможності, що веде за собою виникнення банківських і економічних криз.

Отже, просування трансформаційних процесів в банківську систему, підвищують актуальність дослідження надійності вітчизняних банків, зважаючи на сучасні умови ведення їх бізнесу.

Дослідженню спектру проблемних питань фінансової стійкості банків присвячено небагато праць вітчизняних економістів, серед яких можна виділити: С. Халява, Н. Пантелєєва, О.І. Лаврушин, А. М. Мороз, М.І. Савлук, К.Є. Раєвський, Т. О. Жукова які зробили значний внесок у дослідження теоретичних основ та практичної реалізації оцінки фінансової стійкості банків. Крім того, варто зазначити, що значний внесок у теоретичне обґрунтування та практичне дослідження моделей життєздатності банків внесли іноземні дослідники-економісти такі як: Х. Хемпел , А. В. Колеман, Д. Дж. Сімонсон, Т. М. Хаврілескі, П. С. Роуз, Е. Дж. Долан, Р. Дж. Кемпбелл, К. Д. Кемпбелл, Р. Л. Міллер, Сью Госян, Го Цзянья та Чень Фупінг.

Метою даної роботи є проведення дослідження щодо виявлення та аналізу фінансової стійкості вітчизняних банків, та вплив на них процесу діджиталізації.

Для досягнення поставленої мети дослідження є необхідним виконання наступних завдань:

- дослідити теоретичні підходи щодо визначення поняття «фінансова стійкість банку» та «життєздатність банку»;
- розглянути рейтингові оцінки MIND, CAMELSO та SREP і з'ясувати роль фінансової стійкості банків в економіці країни;
- визначити бізнес-моделі банків України на основі кластерного аналізу;
- провести аналіз фінансової стійкості банків України та порівняти рівень проникнення інноваційних технологій до фінансових процесів;
- розробити власну методику рейтингування банків з урахуванням процесу діджитал щодо їх надійності та практично застосувати її.

Об'єктом дослідження є фінансова стійкість банків в банківській системі України.

Предмет дослідження: теоретичні та практичні засади формування рейтингових оцінок фінансової стійкості та життєздатності.

У процесі написання роботи використовувалися як загальнонаукові, так і спеціальні методи пізнання: аналізу та синтезу - для визначення сутності поняття «бізнес-модель банку»; графічний метод та метод побудови аналітичних таблиць – для наочного зображення результатів дослідження; кластерний аналіз – для визначення існуючих бізнес-моделей банків України на основі обґрунтованих показників.

Основу інформаційної бази складають статті вітчизняних та зарубіжних економістів, статистичні дані, річні звіти банків України, нормативні акти і аналітичні роботи НБУ.

За допомогою одержаних результатів дослідження даної роботи можна визначити вагомості інноваційних технологій у забезпеченні конкурентних позицій банку на ринку, та оцінити вплив цифровізації послуг банку на його фінансовий стан.

1. СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ЖИТТЄЗДАТНОСТІ БАНКУ І МЕТОДИКИ ЇХ ДОСЛІДЖЕННЯ

Наразі, в умовах невизначеності фінансової стійкості економіки та підвищення потреби в грошових коштах, виникає необхідність удосконалення напрямків розкриття сутності життєздатності банківської системи, її стійкості та ефективності існування на ринку.

Безпосередньо при аналізі теоретичних аспектів буде висвітлюватись оцінка впливу банківської системи на розвиток економіки та її конкурентоздатності. Адже недостатньо ефективний банківський сектор не може забезпечувати повноцінного виконання своїх функцій, зокрема: платіжної та посередницької, а також знижується ефективність економіки країни в розрізі конкурентоспроможності, що веде за собою виникнення банківських і економічних криз.

Тож, для аналізу сутності термінів, що пов'язані з визначенням життєздатності та стійкості банків, слід звернутися до думки вітчизняних та зарубіжних науковців щодо сутності даних понять.

За словами С. Халяви та В. Пантелеєва фінансова стійкість є своєрідним поняттям перевищення доходів над витратами. Дійсно, найважливішим узагальнюючим показником не тільки банківської діяльності, а й її життєздатності є рівень отриманого прибутку [8].

Проте, на думку Жукової Т. О. життєздатність банківської системи, і банку зокрема залежить від виконання ним усіх економічних нормативів і безпосередньо тих, що вказують на структуру та обсяг власних коштів, на достатність капіталу, рівень прибутку банку та його норми на власний капітал. Автор книги “Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення” Р. Шіллер має аналогічну думку [13].

Проте, оцінювання фінансової стійкості банку повинно базуватись не лише на нормативних показниках, адже їх недостатньо для оцінки фінансового стану банку та його позицій на ринку.

Як визначають О.І. Лаврушин, А. М. Мороз, М.І. Савлук, К.Є. Раєвський та ряд інших авторів, банк вважається життєздатним та стійким, якщо він є платоспроможним, а також виконує вимоги економічних нормативів, має достатній капітал, і має відсутність проблем з ліквідністю. Дане твердження є вірним, але не вичерпним, адже не враховується прибутковість під час оцінки фінансової стійкості [16].

Досить правильно обґрунтована позиція Л.П. Бєлих, яка вважає, що рівень прибутковості банку впливає на його фінансову стійкість, в розрізі можливості банку виплачувати дивіденди. Але такий підхід є неоднозначним, адже при порушенні балансу між поповненням фондів банку та виплатою дивідендів знижується зміцнення його фінансової стійкості [15].

Здійснення аналізу фінансової стійкості вітчизняних банків набуває все більшої актуальності, проте підходи українських науковців є не вичерпними, тож слід звернути увагу на дослідження даної тематики зарубіжних вчених.

Свої зусилля на вивчення проблеми фінансової стійкості поклали Х. Хемпел, А. В. Колеман, Д. Дж. Сімонсон, Т. М. Хаврілескі, П. С. Роуз, Е. Дж. Долан, Р. Дж. Кемпбелл, К. Д. Кемпбелл, Р. Л. Міллер та ін. У своїх працях вони дослідили та обґрунтували роль фінансової стійкості у життєздатності банківської системи, зробивши акцент на ризик банкрутства банку та можливі ефективні способи управління ним.

Слід зазначити, що результати проведених досліджень базувались на особливостях законодавства сформованості банківської системи, методах її регулювання та специфіці подання фінансової звітності, що притаманні для країн з розвинутою економікою.

За словами Сюй Госян, Го Цзяня та Чень Фупінг фінансова стабільність виконує свою функцію лише в тому випадку, якщо банк може витримати зовнішні та внутрішні економічні потрясіння.

В свою чергу, Houben and Kakes зазначають, що стан фінансової стабільності визначається в ефективності розподілу власних ресурсів банку, можливостях оцінки та управління фінансовими ризиками, зокрема, їх поглинання та отримання стабільних доходів банку [51].

З таким твердженням погоджується Народний банк Китаю та Європейський центральний банк, які додатково виділяють, що для покращення своїх позицій на ринку, банк повинен раціонально розподіляти заощадження максимально перетворюючи їх в інвестиції, а також ефективно виконувати свої функції і поставлені задачі [24].

Слід зазначити, що наша банківська система дещо відрізняється від зарубіжних певною нестабільністю та підвищеним рівнем ризику, що несе в собі невизначеність та зменшує можливість застосування іноземних підходів до вітчизняного банківського сектору, адже вони потребують внесення певних корективів для адаптації.

Аналізуючи законодавство України для виведення єдиного підходу визначення сутності терміну «фінансова стійкість банку» отримуємо: «стан банку, який характеризується збалансованістю фінансових потоків, достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності та ліквідності, а також рентабельною діяльністю. Фінансова стійкість банку означає постійну здатність банку відповідати за своїми зобов'язаннями і забезпечувати прибутковість на рівні, достатньому для нормального функціонування у конкурентному середовищі» [62].

Підсумовуючи вищеперераховані підходи, робимо висновок, що термін фінансова стійкість банку означає ефективність його роботи, що характеризується отриманням доходів та прибутку, який надає можливість виплачувати дивіденди, також виконання банком встановлених нормативів, підтримка ним достатності капіталу та ліквідності і відсутність проблем банку, що можуть знизити його конкурентоздатність на ринку.

Допоміжним інструментом оцінки здатності банківської установи існувати на ринку виступає рівень її життєздатності.

Звертаючись до трактувань даного терміну вітчизняними та зарубіжними науковцями, можна дійти до висновку, що їх думки дещо різняться. Адже визначаючи категорію «життєздатність», були враховані такі аспекти, як: якісна стратегія розвитку та менеджмент, стійкість функціонування банку, його гнучкість та можливість адаптуватись до несприятливих подій, а також його позиції на ринку.

Дж.Й.Лін у своїй праці "Демістифікація китайської економіки", визначає життєздатність банку, як «..здатність банку без державної підтримки отримувати прийнятний нормальний прибуток в умовах відкритого вільного і конкурентного ринку». Таким чином, автор підкреслює, що прийнятним прибутком є той, який виявлено достатнім для конкретного ринкового середовища [54].

Кушенова М.Ш та Бактиберген С.С. виділяють, що для життєздатності організації, в тому числі банку, ринкова сфера вимагає його конкурентоспроможності, що виражається в ефективному використанні виробничих ресурсів, залученні інвестицій, зростанні гнучкості, мобільності та реальному прибутку [58].

Дослідженню змісту поняття “життєздатність” присвячено праці зарубіжних авторів: Чарльза Андоха, Жана Мюррей, Івана Гарсія та вітчизняних: І.Є. Андрющенко, В.П. Мартиненко. Вони дійшли до єдиного висновку, що будь-який бізнес буде життєздатним, якщо загальний капітал, вкладений у нього, буде меншим ніж загальне багатство, яке накопичується від продажу продукції або послуг, в будь-якому даному часовому горизонті. Головними аспектами життєздатності вони виділяють платоспроможність, фінансову стійкість, ділову активність, інтенсивність використання ресурсів та конкурентоспроможність [55].

Натомість британський Lloydsbank [57] зазначає, що «Життєздатність є комерційним судженням про здатність бізнесу виконувати поточні фінансові зобов'язання з додатковим запасом комфорту для підтримки майбутніх інвестицій та торгівлі». Вважається, що дійсно, життєздатність починається

з прибутку, однак слід враховувати й інші аспекти, включаючи грошовий потік, чистий капітал та міцність балансу, фінансові прогнози, фінансові тенденції та нефінансові фактори.

Тож, аналізуючи твердження науковців, доходимо до висновку, що сутність терміну «життєздатність» в основному полягає у можливості банку вільно функціонувати на ринку та отримувати прийнятний обсяг прибутку у порівнянні з конкурентами, а також мати добре прораховану стратегію банку, яка б включала повну фінансову незалежність від держави, як інвестора та була б гнучкою при зміні факторів, що впливають на діяльність банку.

Слід зазначити, що різниця між поняттями «фінансова стійкість» та «життєздатність» полягає у тому, що друге поняття є масштабнішим, адже банк, який потенційно може існувати на ринку, не завжди має фінансову стійкість, бо вона виражається не тільки у можливості проводити свою діяльність безбитково, а й мати конкурентоздатність.

На противагу різниці між даними термінами, є і спільні аспекти, а саме: за основу визначення рівня фінансової стійкості та життєздатності банку, і системи в цілому, взяті майже однакові показники.

В даному дослідженні висвітлені методи оцінки фінансового стану банку та їх супутніх показників і програм. Безпосередньо методики, що окреслені в додатку А, є найбільш популярними.

Отже, для більш детального розкриття вищеперерахованих методів оцінювання фінансової стійкості та життєздатності банків, на прикладі рейтингового, слід розкрити їх сутність і економічний зміст. Найбільш відомими серед країн пострадянського простору стали системи MIND [1] та рейтингова система CAMELSO [59].

Методика розкриття рейтингу життєздатності банків (MIND) передбачає визначення параметрів оцінки надійності найбільших банків України. В даний рейтинг потрапляють банки, частка на ринку яких більше 0,2%.

Слід зазначити, що при розрахунку враховуються основні фактори фінансової стійкості, що формуються в результаті отримання даних з офіційних джерел (НБУ, Мінфін, сайт банку).

Рейтинг створюється за рахунок присвоєння балів кожному фактору, в залежності від значення кожного з показників та потрапляння їх у встановлений діапазон важливості (від 1 до 4 балів).

В результаті, формується загальна сума, за рахунок додавання чисел, що виникли внаслідок множення балів на вагу кожного фактора.

На рисунку 1.1 наведений рівень життєздатності банку в залежності від отриманої оцінки.

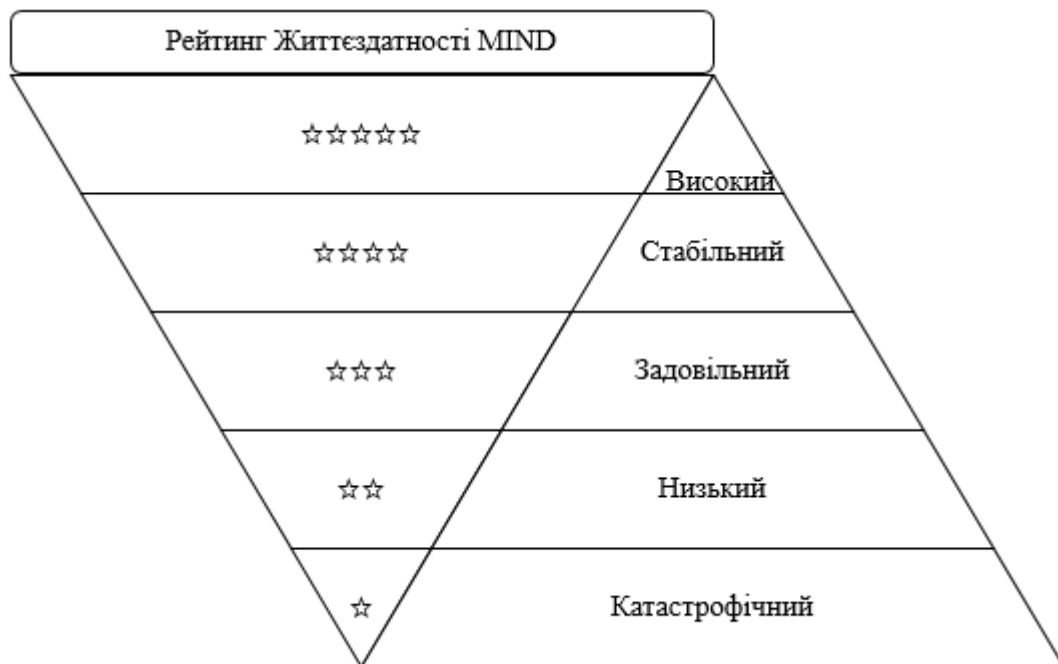

Рисунок 1.1 – Рейтинг оцінювання життєздатності за методикою MIND
[складено автором на основі 1]

Таким чином, найстійкішим банком у період несприятливих часів вважається найбільш рейтинговий банк.

Доволі популярною наразі, є система CAMELSO [59], яка була запроваджена в Сполучених Штатах і активно використовується в банківській практиці, зокрема НБУ. Вона націлена на комплексний аналіз фінансового

стану, управління, якості послуг, конкурентоздатності та ризиків, що можуть погіршити становище банку.

Отже, оцінювання за даною системою здійснюється дистанційно, проте якщо є необхідність уточнення певної інформації – здійснюється виїзна перевірка.

Зібрані дані щодо капіталу, активів, менеджменту, надходження, ліквідності, чутливості до ризику та операційного ризику оцінюються за цифровим рейтингом від 1 до 4. При цьому мінімальний бал свідчить про бездоганний рівень фінансової стійкості, стосовно негативного впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, банком виконуються нормативи та банк має якісне корпоративне управління, тоді як оцінка 5 вказує на високу ймовірність банкрутства банку, оскільки наявні проблеми є руйнівними і банк потребує зовнішнього втручання [1].

Виявлено, що основними перевагами рейтингових оцінок MIND і CAMELSO є видимість результатів оцінки та можливість комплексно діагностувати всі аспекти ведення банківського бізнесу, в свою чергу основним недоліком є досить суб'єктивний характер оцінки.

Рисунок 1.2 - Процес оцінки банків за методикою SREP [63]

Слід вказати, що НБУ з жовтня 2020 року було скасовано рейтингування банків за методикою CAMELSO, натомість була запроваджена методологія SREP (Supervisory Review and Evaluation Process), що передбачає наглядові перевірки та оцінювання банків (рис.1.2).

Отже, проведений бібліографічний опис термінів фінансова стійкість та життєздатність розкриває основні складові конкурентоспроможності банку з позиції вітчизняних і зарубіжних вчених. Розкриття та порівняння широко використовуваних методик оцінки фінансової стійкості та життєздатності дають напрямок до практичного дослідження банків щодо їх надійності та підштовхують до розробки власного методу.

2. РОЛЬ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ У ПЕРСПЕКТИВАХ РОЗВИТКУ БАНКІВ

Наразі банки, для утримання своїх позицій на ринку, та покращення або підтримки фінансової стабільності банку активно використовують різноманітні цифрові технології та інновації.

Процес діджиталізації допомагає банкам не тільки зміцнювати конкурентоздатність у порівнянні з банками, що дану тенденцію ігнорують, а й формує появу нових послуг, що в наслідку підвищує їх шанси на життєздатність. Також впровадження в банківську діяльність технологічних розробок тягне за собою осучаснення форми бізнесу банку та використання нових фінансових інструментів, і в результаті сучасних методів роботи в банківському секторі. Як наслідок, використання інновацій зменшує витрати банку, тим самим не втрачаючи клієнтської бази, і це сприяє досягненню не тільки економічного, а й стратегічного ефекту.

Для того, аби не погіршити життєздатність банку та підвищити його позиції на ринку, слід якісно розробити модель цифровізації. Найпопулярнішою в Україні наразі є «Розумний багатоканальний банк», стратегія якого націлена на цифрові канали, зокрема на мультиканальну інтеграцію. Основними аспектами якої є всеохоплюючий збір інформації та розподіл її на мікро сегменти для стабільності портфеля банківських продуктів, використання інновацій для аналітики кожного клієнта задля зниження ризиків та банківські продукти, що є сегментованими [46].

Дану модель наразі використовують не тільки найпотужніші українські банки, а й ті, що забезпечують обслуговування своїх клієнтів цілодобово. І така практика допомогла банківському сектору увійти в становище глобальної кризи підчас поширення COVID-19.

За результатами звіту Mckinsey Company [37] саме прискорення переходу до цифрового банкінгу, який вже здійснюють багато клієнтів, та

переналаштування мережі філій, де попит пом'якшився є результатом підтримання життєздатності банківської сфери на ринку.

Адже, проводячи огляд світового банківського сектору, можна виявити, що за минулий рік обсяг використання готівки в мережах відділень банків та філій скоротився, також, у більшості розвинених країн світу, таких як Японія, Китай, ЄС, прослідковується тенденція стрімкого зниження використання готівкових коштів (приблизно 20 – 40%) і в результаті, можна дійти до висновку, що зацікавленість до цифрового банкінгу збільшилась, і як наслідок прослідковується стійкість банківських систем до негативних чинників [27].

Слід зазначити, що у Великобританії та США попит на цифрові банківські технології зріс на 10-15%, зважаючи на рівень розвинутості банкінгу даних країн це позитивний показник. Також, слід відмітити, що у Мексиці, Індонезії Греції та Сінгапурі за 2019 – 2020 рік цей відсоток коливався в межах 30-40%. На таку тенденцію вплинули фактори стрімкого збільшення пропозиції банків на власні продукти та розкриття можливостей банків на ринку спираючись на докризову цифровізацію [26].

На початку 2020 року був розроблений алгоритм, який був націлений на перенаправлення доступу клієнтів, що зазвичай користувалися філіями до семи основних продуктів. Натомість, було виявлено, що близько 15 відсотків філій гіпотетично зможуть закритися, і при цьому банк не просто збереже високий рівень обслуговування своїх користувачів, а й зможе примножити свій дохід на 97% тим самим, збільшивши річний прибуток більш, ніж на 150 мільйонів доларів [26].

Проаналізувавши даний підхід, робимо висновок, що користувачі повністю не відмовляться від мережі філій та відділень, проте аби введення інновацій створювало очікуваний ефект, банкам слід ретельніше підбирати затребувані та актуальні пропозиції аби позитивно вплинути на свою життєздатність, тим паче, що пандемія підштовхнула населення майже цілком відмовитись від відділень.

Аби підтримувати свої позиції фінансової стійкості та достатнього рівня діджиталізації, необхідно постійно проводити діагностику інноваційних можливостей, приділяючи особливу увагу щодо впливу інноваційних продуктів на стан ліквідності банку та роботу його підрозділів, а також на структуру балансу, адже результати такого аналізу допоможуть оцінити не тільки фінансову стійкість, а й економічний ефект від оцифрування.

В додатку Б представлені методи експертних оцінок, що допомагають рейтинговими агенціям оцінювати рівень конкурентоздатності в розрізі їх цифрових продуктів [10].

Слід зазначити, що проаналізувавши методи, відкритим питанням залишається вимірювання впливу діджиталізації на економіку країни. Дане питання досліджували представники глобального інституту McKinsey, і у своїх працях вони використовували індекс діджиталізації галузі задля дослідження окремих секторів економіки країни. Їх результати, добуті відповідно рівня сектора та зважені щодо його економічного розміру, в подальшому порівнюються з еталонним значенням, яким, на думку Глобального інституту McKinsey, є сектор ІКТ у США. Дані показники поєднують у собі унікальну інформацію з джерел визначених фінансових служб, а також провайдерів, мобільних грошових операторів, агентів банківських послуг та державних регуляторів [37].

Для точного розуміння позицій України в рамках діджиталізації проведемо аналіз порівняння вітчизняних показників з зарубіжними. За основу будуть взяті розвинуті країни, та ті, що розвиваються. Повний перелік методів та коефіцієнтів вимірювання рівня фінансової інклюзії наведений у додатках В – Д. Тож, для дослідження всебічної оцінки фінансової доступності даних з боку пропозиції і з боку попиту необхідно включити в вимірювання визначений Альянсом фінансової інклюзії базовий набір цифрової фінансової системи (ЦФС) [10].

3. АНАЛІЗ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА ОЦІНКА РІВНЯ ВПЛИВУ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Наразі, банківський сектор України переживає досить непрості часи. Протягом 2018-2019 років він демонстрував достатньо високу стійкість та стабільність. Проте, в 2020 році період короно кризи змусив його проявити гнучкість до зовнішніх шоків.

Аналізуючи дослідження НБУ та національних фінансових установ і міжнародних центрів, де проводилась оцінка фінансової стійкості на основі стрес-тестування, можна зазначити, що до настання пандемії найбільші банки України пройшли дану перевірку. Результати здійснювались на основі аналізу 29 банків, які містять більш, ніж 90% загальних активів всієї банківської системи. Також можна засвідчити, що за аналізований період, а саме 2019 рік лідерами фінансової стійкості були банки з іноземним капіталом та державні - "ПриватБанк" та "Укргазбанк" [31].

В свою чергу, власне дослідження щодо надійності банків проводило рейтингове агентство «Форіншуер» базуючись на звітності НБУ, офіційній статистиці банків та експертних оцінках.

При складанні рейтингу найбільших українських банків враховувалася їх здатність вчасно повернути депозити, якщо мають місце проблеми з погашення кредитів і зростанні заборгованості клієнтів, а також рівень підтримки акціонерів і держави.

Слід підкреслити, що вагомим є фактор власника з точки зору поповнення капіталу і ліквідних ресурсів, що є основою стійкості в стресових умовах. Тобто банки, що належать державі або міжнародним фінансовим холдингам, не були визнані нестійкими.

В таблиці 3.1 наведений Рейтинг надійності банків, розрахований агенством «Форіншуер» за 2020 рік.

Таблиця 3.1 - Рейтинг найнадійніших банків України в 2021 році
[складено автором на основі 31]

Позиція в рейтингу	Рейтинг найнадійніших банків України в 2021 році	Для фізичних осіб	Для юридичних осіб
1	Райффайзен банк Аваль (Raiffeisen Bank, Австрія)	ПриватБанк (державний)	Укргазбанк (державний)
2	Креді Агріколь Банк (Credit Agricole, Франція)	Ощадбанк (державний, гарантується 100% вкладів)	Укрексімбанк (державний)
3	Ukrsibbank (BNP Paribas Group, Франція)	Укрексімбанк (державний, гарантується 100% вкладів)	Ощадбанк (державний)
4	Ощадбанк (державний)	Укргазбанк (державний)	Райффайзен банк Аваль (Raiffeisen Bank, Австрія)
5	Укргазбанк (державний)	Райффайзен банк Аваль (Raiffeisen Bank, Австрія)	Креді Агріколь Банк (Credit Agricole, Франція)
6	Укрексімбанк (державний)	Ukrsibbank (BNP Paribas Group, Франція)	Ukrsibbank (BNP Paribas Group, Франція)
7	ПриватБанк (державний)	Кредобанк (РКО Bank Polska, Польща)	Сітібанк Україна (Citigroup, США)
8	Сітібанк (Україна) (Citibank, США)	ПУМБ (СКМ Фінанс, Україна)	Кредобанк (РКО Bank Polska, Польща)
9	ОТП Банк (OTP Bank, Угорщина)	ПроКредит Банк (ProCredit Bank, Німеччина)	ПроКредит Банк (ProCredit Bank, Німеччина)
10	Кредобанк (РКО Bank Polska, Польща)	ОТП Банк (OTP Bank, Угорщина)	ПУМБ (СКМ Фінанс, Україна)

Як вже зазначалось, з квітня 2020 року на банківському ринку України, наслідки пандемії і введення карантинних заходів вплинули на скорочення кредитного портфеля і зниження прибутковості. Натомість, на відміну від попередніх криз, росли обсяги депозитів населення і бізнесу.

Прибутки банків у 2020 році склали 41,3 млрд. грн., у порівнянні з попереднім роком, недоотримання становило 29% (сектор отримав у 2019 році 58,4 млрд.грн.). Передовим у отриманні доходів став ПриватБанк, який отримав 25,3 млрд. грн прибутку, тим самим займаючи частку у 61%.

Зосередження 89% прибутку припадає на 5 найстійкіших банків вітчизняної системи

Позитивним є те, що навіть попри втрати чистого прибутку, кількість банків, що є збитковими не виросла, адже у 2020 році з 73 платоспроможних банків 65 були прибутковими і отримали чистий прибуток 47,7 млрд. грн., що в свою чергу перекрило збитки 8 банків на загальну суму 6,4 млрд. грн [9].

Наразі, головним викликом для прибуткової діяльності банків є втрати від погіршення якості кредитного портфеля, що призводять до зростання відрахувань в резерви особливо на початку 2021 року. У той же час процентні і комісійні доходи продовжують рости, тому передбачається, що до кінця пандемії банківський сектор залишиться прибутковим.

Слід також вказати на оцінку життєздатності банків протягом 2020 року (додаток Е) за рейтинговою оцінкою MIND. Слід вказати, що загальна оцінка по банківській системі знаходиться на рівні 3.38, що є показником стабільної стійкості банків [1].

Виходячи з представлених показників, робимо висновок, що чисті активи не зазнали змін, проте прослідковується значна частка проблемних кредитів, що негативно впливає на рейтингову оцінку. Така ситуація вказує на складне фінансове становище позичальників протягом аналізованого періоду.

Доцільно оцінити аналітичні показники п'яти найстійкіших вітчизняних банків та їх рейтингові оцінки (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Топ 5 найстійкіших банків України за рейтинговою оцінкою MIND станом на 01.06.2020 року [складено автором на основі 1]

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ	Райффайзен Банк Аваль		Приватбанк		UKRSIBBANK		ОТП Банк		Сітібанк	
	%	★	%	★	%	★	%	★	%	★
Рентабельність активів	2,11	3	4,65	4	-0,35	2	0,63	3	-0,13	2
Рентабельність статутного капіталу	38,22	5	8,74	4	-4,96	2	6,03	4	-18,35	1
Миттєва ліквідність	17,19	5	9,97	4	15,23	5	11,82	5	0,01	1

Продовження таблиці 3.2

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ	Райффайзен Банк Аваль		Приватбанк		UKRSIBBANK		ОТП Банк		Сітібанк	
	%	★	%	★	%	★	%	★	%	★
Адекватність капіталу	11,56	3	13,9	4	11,15	3	16,23	4	9,02	3
Процентний спред	18,12	5	55,2	5	17,98	5	15,05	5	67	5
Проблемні кредити	3,54	5	76,4	1	8,6	4	13,25	4	1,09	5
Левередж	13,07	3	16,2	4	12,55	3	19,38	4	9,91	2
Ризики власників	5	5	4	4	5	5	4	4	5	5
Загальний рейтинг	4,5		4,5		4,5		4,5		4,5	

Отже, виходячи з таблиці можна зазначити, що за рахунок 8 показників Рейтингове агентство визначає рівень життєздатності, і оцінюючи представлені дані можна вказати на те, що найбільш страждають показники рентабельності активів та фінансового левериджу, тобто несприятливі процеси 2020 року вплинули на дохідність банку. В свою чергу, процентний спред демонструє абсолютну відповідність високим критеріям та підвищує рівень стійкості банків [1].

Таблиця 3.3 - Топ 10 найстійкіших банків України за рейтинговою оцінкою МінФін станом на 01.06.2020 року [складено автором на основі 59]

№	Банк	Загальний рейтинг	Стресо-стійкість	Лояльність	Оцінка аналітиків	Місце в ренкінгу
1	Райффайзен Банк Аваль	4.66	4,4	4,8	4,91	4
2	Креді Агріколь Банк	4.31	3,9	4,6	4,73	12
3	ОТП Банк	4.27	4,1	4,4	4,38	10
4	Укрсиббанк	4.16	3,1	4,2	4,73	8
5	Кредобанк	3.96	3,7	4,3	4,11	15
6	Приватбанк	3.91	3,4	4,3	4,47	1
7	Прокредит Банк	3.85	3,6	3,7	4,64	13
8	Альфа-Банк	3.74	2,9	4,5	4,38	3
9	ПУМБ	3.70	2,7	4,6	4,29	7
10	Ощадбанк	3.49	2,7	3,9	4,47	2

Порівнюючи рейтинги наведені в таблицях 3.1 – 3.3, можна дійти до висновку, що найстійкішим банком на ринку виступає Райффайзен Банк.

Аналізуючи список банків починаючи з другої позиції в рейтингу прослідковується розбіжність серед розподілу рейтинговими агентствами у аналізованих таблицях. Дана ситуація виникає за рахунок використання кожного з агентств різних методик оцінки.

Агентство Форіншуер при проведенні процедури рейтингування націлює свою увагу на здатність банку без затримки повернути депозити, якщо у нього з'являться фінансові проблеми або проблеми з погашення кредитів і зростанні заборгованості клієнтів, а також рівень підтримки акціонерів і держави. Оцінювання проводиться шляхом залучення експертів, що визначають позиції банків.

Критеріями системної важливості є загальний розмір активів, зобов'язань, системні взаємозв'язки в банківській системі і обсяг кредитування найважливіших секторів економіки [31].

В свою чергу, MIND при формуванні рейтингу банків робить акцент на показниках рентабельності, зокрема активів і капіталу, також приділяє увагу показникам ліквідності та ризикам.

Основною відмінністю такої процедури рейтингування є відсутність експертних оцінок, що можуть мати суб'єктивних характер, тобто рейтинг здійснюється виключно опираючись на розрахунки [1].

Співставляючи методику МінФін з вищеперерахованими методиками, можна засвідчити, що спільність полягає у базовому наборі критеріїв для оцінки (активи, прибуток, ліквідність, ризики). Проте відмінність полягає в поєднанні здійснених розрахунків показників за критеріями та оцінок експертів [59].

Тож, для об'єктивності рейтингу, слід враховувати не тільки фінансові показники банку, а й рівень впливу на банк зовнішніх та внутрішніх шоків.

Великою проблемою наразі є загальне зниження бізнес-активності під час карантину і падіння попиту на кредити і банківські послуги, що негативно

позначилися на процентних і комісійних доходах банків, проте, відновлення комісійних доходів та вихід банків на прибуток було здійснено за рахунок безготівкових операцій. Тобто банки не погіршили свій стан виключно за рахунок розроблених ними додатків.

Для того, аби більш чітко висвітлити рівень діджиталізації банківського сектору України, слід порівняти показники рівня проникнення інноваційних технологій з іншими країнами на основі даних Глобальної Фінансової Інклюзії [56].

На основі індикаторів, для вимірювання використання інноваційних технологій, зазначених в додатку Г розраховані показники, що зазначені на рисунку 3.1 - 3.2.

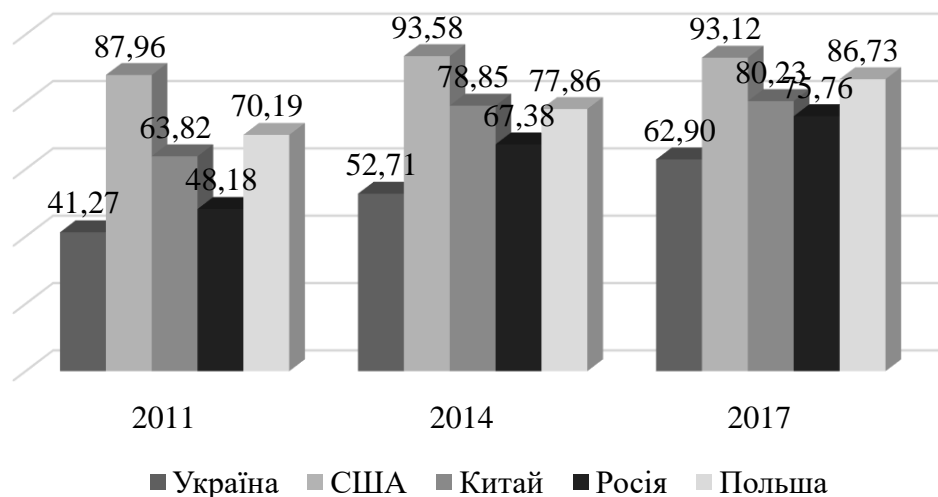

Рисунок 3.1 - Відсоток активних облікових записів Digital Financial System протягом 2011-2017 рр.,% [складено автором на основі 56]

Оцінюючи рисунок 3.1 можна дійти до висновку, що Україна хоч і піднімає рівень залучення клієнтів до цифрового банкінгу, проте у порівнянні з розвиненими країнами, Україна займає низькі позиції. Така ситуація пов'язана з повільними темпами переходу на сучасні технології в банківському секторі та недовіру споживачів до процесу діджиталізації.

Аналізуючи транзакції DFS (за обсягом) на зареєстрований акаунт можемо прослідкувати позитивну динаміку у всіх представлених країнах, тобто рівень використання сучасних фінансових сервісів демонструє довіру клієнтів до даних розробок. Лідером виступає США, де процес трансформації послуг є найбільш розвинутим і 97% фінансових транзакцій здійснюються через облікові записи.

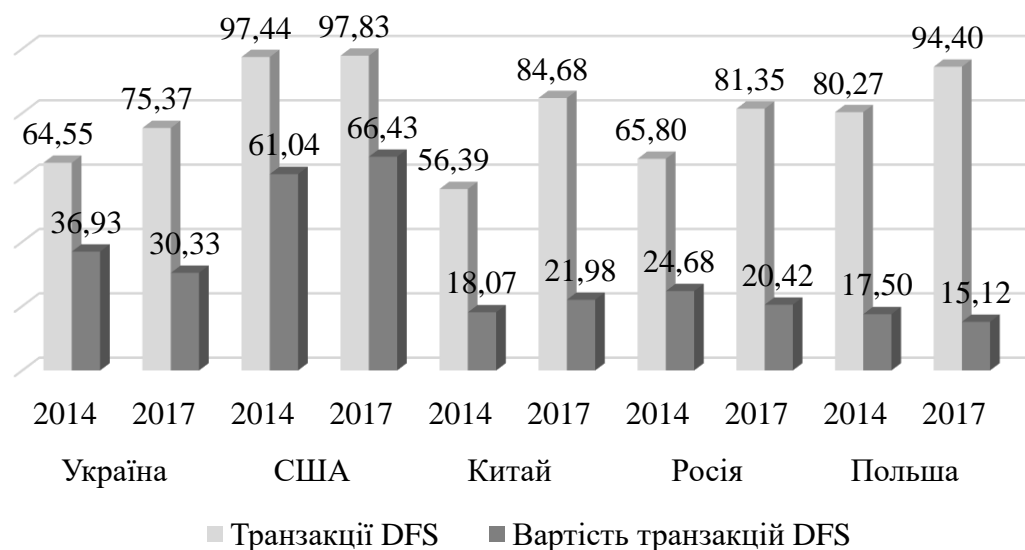

Рисунок 3.2 – Рівень здійснених транзакцій через фінансові технологічні сервіси та їх вартість протягом 2014 -2017 рр., %

[складено автором на основі 56]

Слід вказати, що ривок по переходу на безготівкові платежі зробив Китай через відсталості банківської інфраструктури. Адже 20% дорослого населення Китаю позбавлені доступу до банківських сервісів: на 100 тисяч осіб доступні лише 55 банкоматів і вісім відділень банку - це в п'ять разів менше, ніж в США.

За законами КНР, іноземні банки не можуть вести свою діяльність на території країни, що негативно вплинуло на розвиток банківських карт. Замість звичайних пластикових карток уряд запровадив багатофункціональні смарт-карти, і в результаті – зростання транзакцій на 28%.

Щодо вартості транзакцій DFS, то облікові записи з кожним роком створювались більш стрімкіше, ніж обсяг проведених транзакцій, на це вказує зниження показників у 2017 році в порівнянні з 2014 роком.

Оцінюючи положення України по відношенню до аналізованих країн, можна зазначити, що рівень проникнення інноваційних технологій хоч і відстає, проте має позитивну динаміку.

Слід приділити увагу особливостям інноваційних технологій в банківському секторі Європи. Основна їх відмінність від банкінгу України це те, що приблизно половина кращих інноваційних моделей, знайдених в мобільних додатках європейських банків, не має прямих аналогів в Україні - переважно в силу особливостей розвитку Європейського онлайн-банкінгу.

Наприклад, завдяки директиві про платіжні рахунки (PAD) в мобільному банку британського Starling можна ініціювати безпаперовий процес переведення рахунків з іншого банку, а в більшості досліджених додатків німецьких банків можна підключати до управління рахунки клієнтів інших банків [60].

Радикальна відмінність європейського цифрового банкінгу (і мобільних банківських додатків в тому числі) полягає в тому, що оплата послуг здійснюється шляхом прямих списань з боку постачальників (direct debit).

З другої половини минулого року банки і платіжні сервіси в Європі активно переходять на режим миттєвих переказів 24/7/365 – система в Pay by Bank app вже працює в додатку Pingit від Barclays. Така швидкість обробки дозволяє використовувати банківські перекази як альтернативу картковим при оплаті в інтернет-магазинах і в перспективі може використовуватися при офлайн-покупках [61].

Отже, не зважаючи на складну ситуацію з банківським сектором протягом останніх років, фінансова стійкість банківської системи залишається на стабільному рівні, а активний перехід банків на дистанційний режим роботи та зростання цифровізації бізнес - процесів допомогли банківській системі не погіршити життєздатність в умовах коронакризи.

4. ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН БАНКУ

Для проведення аналітичних досліджень вагомості інноваційних технологій у забезпеченні конкурентних позицій банку на ринку виникає необхідність розробки власної методики, яка передбачає висвітлення впливу цифровізації послуг банку на його фінансовий стан.

В основу даного підходу закладена процедура рейтингування банківських установ та поєднання дослідження їх інновацій шляхом оцінки розроблених ними сервісів дистанційного користування банківськими продуктами (рис 4.1).

Рисунок 4.1 – Критерії оцінювання фінансової стійкості банку

[створено автором на основі 59]

Отже, для здійснення процедури рейтингування здійснюється відбір платоспроможних банків, та тих, до яких не застосована тимчасова адміністрація. Також обсяг депозитів, що вкладені фізичними особами до даного банку повинні перевищувати 1 млрд грн.

Для кожного критерію виставляється рейтингова оцінка (від 1 до 5), що залежить від даних банку поданих у звітності.

Провівши детальну оцінку кожного з 3-х груп показників (стресостійкість; лояльність вкладників; діджитал) визначається загальний бал рейтингу шляхом виведення середнього арифметичного.

Слід зазначити, що на сайті МінФін фінансів даний рейтинг вже прорахований за факторами стресостійкості та лояльності. У додатку Ж наведений рейтинг банків за останні 5 років.

Виходячи з даної таблиці, можна зазначити, що високий рівень фінансової стійкості (топ 5) зосереджений переважно в банках з іноземним капіталом на рівні 3,8 – 4,8. В свою чергу, банки, що займають останні місця в рейтингу з кожним роком втрачають свої позиції знижуючи рейтингову оцінку. Щодо загальної ситуації, то за аналізований період рейтинг зріс з 3 до 3,26, але прослідковувались коливання в період 2016 року та 2019-2020 за рахунок нестабільної ситуації.

Отже, основним доробком розробленої методики є розрахунок загальної фінансової стійкості з урахуванням діджиталізації та аналіз проникнення інновацій в рейтинговані банки за критеріями BanksRating:

- кількість клієнтів, які активували повний інтернет-доступ до управління рахунком;
- здійснення платежів;
- поповнення депозиту;
- погашення кредиту;
- отримання виписки за рахунком;
- оформлення кредитних заявок;
- онлайн-переказ грошей на інший рахунок;

- здійснення SWIFT-переказів через
- вебсайт банку;
- зняття грошей в банкоматі без картки;
- оплата комунальних послуг;
- наявність вебсайту.

Таким чином, оцінювання діджитал за заданими критеріями потребує рейтингування (рис. 4.2)

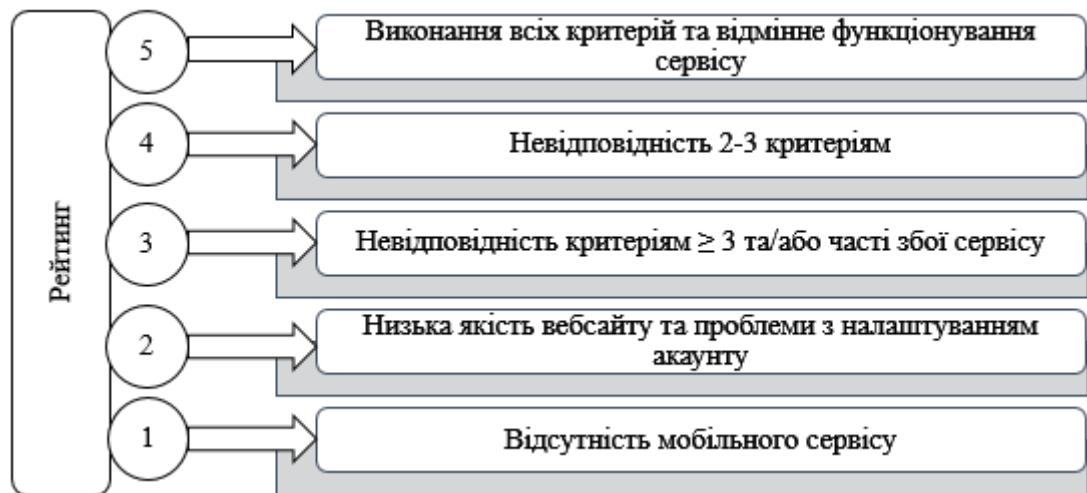

Рисунок 4.2 – Рейтинг оцінки мобільного сервісу банку
[створено автором]

Для того, аби дослідити дієвість розробленої методики, слід протестувати на 2-х видах банків в рейтингу надійності (рис. 4.3 – 4.4).

Виходячи з додатку И, найстійкішим банком протягом 2020 року є Райфайзен Банк Аваль. Показники даного банку демонструють його достатню ліквідність та платоспроможність. Проте, банк має проблеми з достатністю капіталу, адже цей показник в банку знаходиться на рівні 12,49% при бажаних 20-30%.

Зважаючи на те, що банк має великий досвід на ринку банківських послуг та стабільну прибутковість, а також багатофункціональний мобільний

сервіс – загальний рейтинг за створеною моделлю складає 4,63, що означає високу надійність банку.

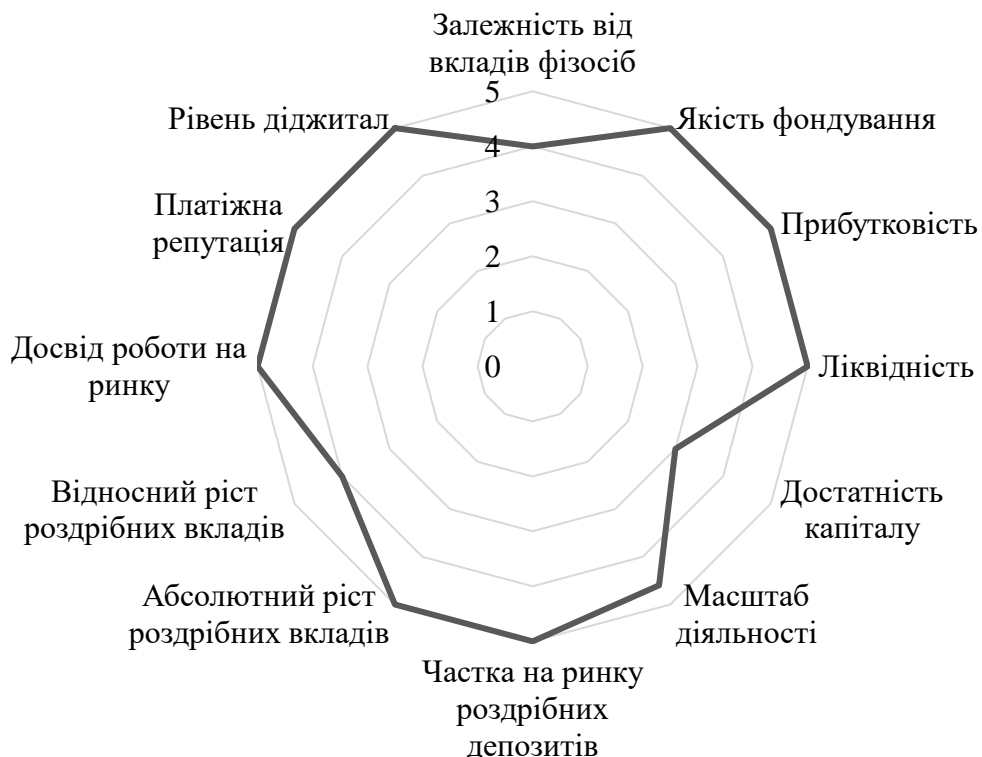

Рисунок 4.3 – Рівень фінансової стійкості та діджиталізації Райфайзен Банк Аваль за період 2020 року [створено автором на основі 59, 52]

Задля наочного використання розробленої методики, слід проаналізувати найменш стійкий банк у рейтингу надійності (рис 4.4).

Банк Інвестицій та Заощаджень в рейтингу надійності МінФін має оцінку 2,43.

Аналізуючи більш детально показники стресостійкості та лояльності до вкладників, можна засвідчити, що банк є залежним від вкладів фізичних осіб (на 43%), також катастрофічною є якість фондування та частка банку на ринку роздрібних депозитів, яка складає 0,22%, що вказує на неефективну депозитну політику. Оцінка таких показників складає 1 і знижує позицію банку у рейтингу.

Також низьким є рівень ліквідності, що знаходиться на рівні 6,13%, і таким чином банк є недостатньо спроможним у виплаті своїх зобов'язань.

Ситуацію поліпшує можливість банку покрити 14,85% своїх зобов'язань власним капіталом та 15 річний стаж на ринку банківських послуг. Проте, банк має власний мобільний додаток, який є досить недосконалим, адже наявні постійні проблеми з входом в особистий акаунт, а також часта недоступність зв'язку з сервером. В такому випадку, рівень діджитал лише знижує рейтинг надійності банку (2,17).

Рисунок 4.4 – Рівень фінансової стійкості та діджиталізації

Банку Інвестицій та Заощаджень за період 2020 року

[створено автором на основі 59, 52]

Отже, здійснивши аналіз рівня стійкості окремих банків, доцільно проаналізувати весь рейтинг за розробленою методикою, шляхом групування показників і виведення середнього значення. Дані для розрахунку наведені в додатку И.

Виходячи з наявних у додатку И показників, можна засвідчити, що у всіх представлених в рейтингу банків є мобільний сервіс. Виявлена переважна

відповідність критеріям оцінки, а саме наявність всіх видів послуг, і 10 банків отримали оцінку 5, тим самим підвищивши свій рейтинг. Переважна більшість банків (14) отримала оцінку 4 за рахунок невідповідності 2-3 критеріїв, зокрема відкриття депозиту онлайн, переказ коштів по SWIFT-коду, або оплата комунальних послуг доступна не у всіх містах країни і т.д.

Оцінки 3 та 2 отримали банки додатки яких не можуть забезпечити постійний доступ клієнта до свого рахунку та відзначаються постійними збоями своїх сервісів.

В результаті отримані діджитал показники були згруповані та поєднані з показниками фінансової стійкості. З таблиці у додатку II витікає, що інноваційний прогрес позитивно впливає на рівень життєздатності банківської системи, адже рівень фінансової стійкості зріс з 3,18 до 3,53.

Задля детального висвітлення рівня фінансової стійкості та впливу цифровізаційних процесів, на рисунку 4.1 зображена пелюсткова діаграма.

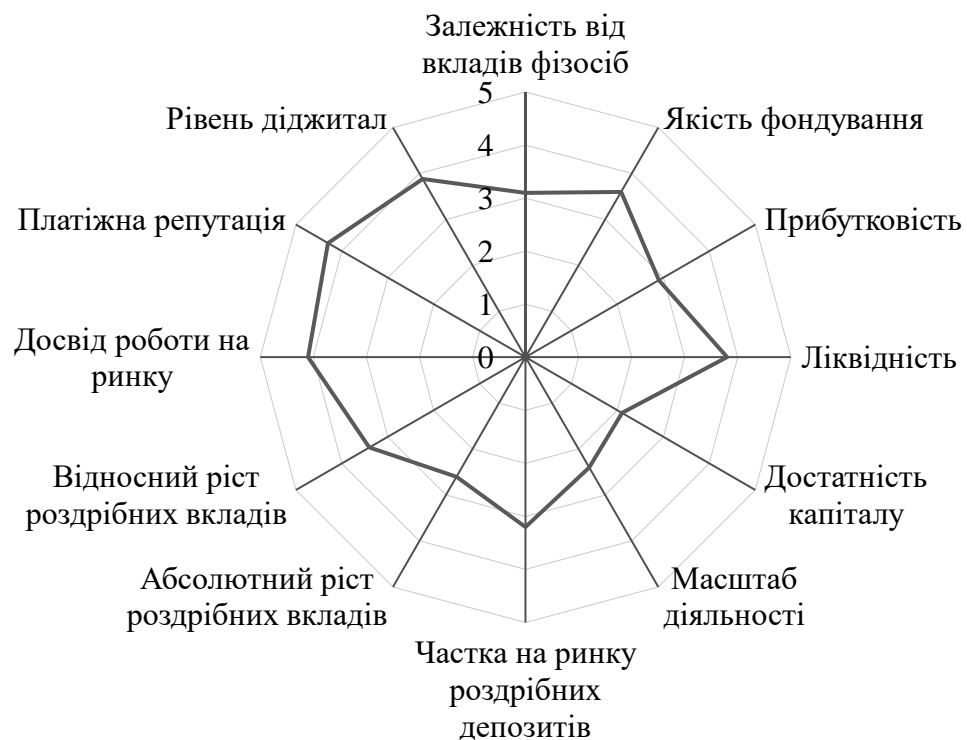

Рисунок 4.5 – Рівень складових фінансової стійкості та діджиталізації
[створено автором на основі 59, 52]

Аналізуючи дані, можна зробити висновок, що банки можуть підвищити свої позиції та стати надійнішими за рахунок підвищення рівня капіталу, зацентрувавши свою увагу на важелі прибутковості.

Отже, провівши детальний аналіз рівня надійності вітчизняних банків та дослідивши рівень діджиталізації, можна зробити висновок, що вплив інноваційного процесу є вагомим, і на це вказує наявність мобільних сервісів отримання банківських послуг та їх активне використання.

Навіть у період пандемії показники стійкості не зазнали сильного спаду, що свідчить про стабільний рівень надійності банківської системи та її готовність до зовнішніх шоків.

ВИСНОВКИ

Зниження рівня життєздатності на макрорівні є однією з основних причин появи депресивних явищ в економіці та виникнення криз. Для банків низький рівень фінансової стійкості свідчить про обмежені можливості розвитку, низькі конкурентні переваги, підвищену чутливість до ринкових ризиків, неефективне управління активами і пасивами, що може призвести до серйозних проблем у діяльності банків, а без своєчасного вживання необхідних заходів – до банкрутства.

Тому, в дипломній роботі було детально проведено теоретичне дослідження термінів «фінансова стійкість» та «життєздатність», що розкрило основні складові конкурентоспроможності банку з позиції вітчизняних і зарубіжних вчених.

Також, порівняння широко використовуваних методик оцінки фінансової стійкості та життєздатності націлили до практичного дослідження банків щодо їх надійності та стимулювали до розробки власного методу.

Отже, діяльність банків завжди має характеризуватися достатнім рівнем ефективності, який банкам дедалі складніше забезпечити в умовах високої конкуренції. Проблема підвищення ефективності банківських систем набуває особливої актуальності в умовах посилення процесів глобалізації, що вимагає від банків підтримання на високому рівні фінансової стійкості та конкурентоспроможності не тільки на внутрішньому ринку, а й на міжнародних фінансових ринках, неодмінною умовою при цьому є висока рентабельність діяльності.

В результаті аналізу рівня діджиталізації було встановлено масштаб проникнення інновацій в банківський сектор та встановлено рівень використання банківських технологій у порівнянні з іншими країнами світу.

Необхідно відзначити, що в результаті, нами була досягнута мета дипломної роботи, адже власно створена методика продемонструвала вплив

процесу цифровізації банківських послуг на загальний рейтинг надійності банку.

Підводячи підсумки, необхідно зазначити, що підтримка фінансових інновацій повинна відповідати відтворювальній логіці, інакше буде важко домогтися підвищення доступності та ефективності фінансових інновацій, таким чином збільшивши мобільність банку та привабливість для клієнтів.

Безпосередній вплив якісних мобільних сервісів банку буде підвищувати не тільки його фінансову стійкість та конкурентоспроможність на ринку, а й життєздатність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Методика рейтингу Mind URL: <https://mind.ua/banks/rating>.
2. Не в банку, а в банк: ТОП-13 найнадійніших банків України. YouControl. – 2019. URL: <https://youcontrol.com.ua/data-research/ne-v-banku%2C-a-v-bank-top-13-naynadiynishykh-bankiv-ukrayiny>.
3. Примак Ю. Р. Сучасні українські та міжнародні методи аналізу фінансової стійкості банківської установи / Примак Ю. Р. // Международный научный журнал. – 2016. – №9. – С. 11.
4. Глядчишин І. С. Удосконалення механізму управління фінансовою стійкістю банку : Державний вищий навчальний заклад / Глядчишин І. С.. – Сумы, 2013. – 100 с.
5. Рейтинг фінансового здоров'я банків. Международный центр перспективных исследований. – 2018. URL: <http://world.apostrophe.ua/page5125703.html>.
6. Методология Рейтинга фінансового здоров'я банків URL: <https://apostrophe.ua/pages/metodologiya-finansovogo-zdorovyua>.
7. Банки України: як вибратися з петлі недовіри – 2015 URL: <https://zn.ua/ukr/macrolevel/banki-ukrayini-yak-vibratisya-z-petli-nedoviri-vihid-iz-bankivskoyi-krizi-yak-rozirvati-kolo-nedoviri-.html>.
8. Халява С. І. Напрями підвищення результативності управління кредитною політикою банку в умовах кризи. С. І. Халява, В. Д. Пантелєєв Сучасні проблеми економіки і підприємництво. – 2017. URL: <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/87983>.
9. Тенденції банківського сектору. Національний Банк України. – 2020. URL: <https://attachment/u/0/?ui=2&ik=be14533d23&attid=0.6&permmsgid=msgf:1689525937216221413&th=177266e36e94f0e5&view=att&disp=inline&realattid>.

10. Financial Stability Review URL:
<https://www.ecb.europa.eu/pub/financial-stability/fsr/html/index.en.html>.
11. The year at a glance URL:
<https://www.ecb.europa.eu/pub/annual/html/ar2019~c199d3633e.en.html>.
12. Ключко Л. А. Фінансова стійкість банків: теорія та методика оцінки. Л. А. Ключко. національний університет державної податкової служби України. – 2013. URL:
http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2421/1/2563_IR.pdf.
13. Жукова Т. О. Фінансова стійкість та стабільність банків в умовах кризових явищ у банківській системі України / Т. О. Жукова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2016. - № 3(1). - С. 164-167. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2016_3%281%29__3
14. Звіт про фінансову стабільність URL:
<https://bank.gov.ua/ua/news/all/bankivskiy-sektor-uspishno-proyshov-pershiy-etap-koronakrizi-ale-maye-pidgotuvatis-do-negativnih-serednostrokovih-naslidkiv-zvit-pro-finansovu-stabilnist>.
15. Белых Л.П. Устойчивость коммерческих банков. Как банкам избежать банкротства. Москва : Банки и биржи, 2006.
16. Лаврушин О.І, Мороз А.М. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України. О.І. Лаврушин, А. М. Мороз // Фінансовий простір. – 2018. URL: C:\Users\Asus\Downloads\Fin_pr_2018_1_6.pdf.
17. Мінаков І.С. Проблеми , шляхи та перспективи розвитку банківської системи в Україні. Мінаков І.С.. – 2020. URL:
https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream.download/123456789/78542/1/Minakov_Bachelous_paper.pdf_.
18. Banking competition URL:
<https://www.worldbank.org/en/publication/gfdr/gfdr-2016/background/banking-competition>

19. The Financial Sector in the 2020s: Building a More Inclusive System in the New Decade URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/01/17/sp01172019-the-financial-sector-in-the-2020s>.

20. Стратегія Національного банку України. Програма дій 2020 URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-natsionalnogo-banku-ukrayini-programa-diy-2020>.

21. Федишин М.П., Жаворонок А.В. Банківське кредитування в Україні: вітчизняний та міжнародний досвід США й Великої Британії. Федишин М.П., Жаворонок А.В. // Науковий вісник національної академії внутрішніх справ. – 2014. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/678/1/22.pdf>.

22. Incentivizing responsible and secure innovation. World Economic Forum. – 2018. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Incentivizing_responsible_and_secure_innovation.pdf.

23. Will China's bad loan crisis lead to the collapse of its economy. WION. – 2020 URL: <https://www.wionews.com/world/will-chinas-bad-loan-crisis-lead-to-the-collapse-of-its-economy-312044>

24. Chinese banks - risks and challenges. De Nederlandsche Bank NV. – 2014. URL: https://www.dnb.nl/en/binaries/os4_tcm47-307704.pdf.

25. Assessing the global productive efficiency of Chinese banks using the cross-efficiency interval and VIKOR. Emerging Markets Review. – 2018. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1566014117304016>.

26. The peculiarities of economic crisis due to COVID-19 pandemic in a developing country: case of Ukraine. Problems and Perspectives in Management. – 2020. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/5686/2163e6778755ab79fe071e939cb1da712c3f.pdf>.

27. Factors influencing the adoption of e-banking: a case study on the perspectives of commercial banks' customers. 2020. – URL: https://www.researchgate.net/profile/Md_Salam5/publication/343426641.pdf.

28. Інтернет-банкінг піднімається // Сайт «eurostat». – 2019. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/DDN-20180115-1>.

29. Сучасні технології як основа інноваційної моделі розвитку банківського бізнесу URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/08/2-26-41.pdf>

30. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 26.12.2002 р. Дата оновлення: 05.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

31. Рейтинг надёжных банков Украины 2021 URL: <https://forinsurer.com/rating-banks>

32. Challenges of the banking sector after the covid-19 crisis. 2020. URL: <https://www.santander.com/en/press-room/insights/challenges-of-the-banking-sector-after-the-covid-19-crisis>.

33. Россия в топ-10 в мире по цифровому банкингу. 2020. URL: <https://www2.deloitte.com/ru/ru/pages/research-center/articles/digital-banking-maturity-2020.html>.

34. Redefining the art of the possible in a post-COVID-19 world. Deloitte. – 2020. URL: <https://www2.deloitte.com/global/en/insights/industry/financial-services/financial-services-industry-outlooks/banking-industry-outlook.html>.

35. Deloitte оценила уровень цифровизации банков. FRANK RG. – 2020. URL: <https://frankrg.com/25912>.

36. «Сколково» и VR_Bank составили третий рейтинг цифровизации банков. 2020 URL: <https://old.sk.ru/news/b/pressreleases/archive/2020/09/28/skolkovo-i-vr-bank-sostavili-tretiy-reyting-cifrovizacii-bankov.aspx>.

37. Global Banking Annual Review 2020: A test of resilience.// McKinsey's Global Banking Annual Review. – 2020 URL:

<https://www.mckinsey.com/industries/financial-services/our-insights/global-banking-annual-review>.

38. Pandemic Shock Dampens Digital Banks' Prospects in Asia. FITCH RATINGS. – 2020. URL: <https://www.fitchratings.com/research/banks/pandemic-shock-dampens-digital-banks-prospects-in-asia-17-08-2020>.

39. Does banking's future outweigh its past? MRR. – 2020. URL: <https://home.mrr.xx/en/home/insights/2019/04/does-bankings-future-now-outweigh-its-past-fs.html>.

40. Three challenges for the banking sector. EUROPEAL CENTRAL BANK. – 2015. URL: https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2015/html/sp151112_1.en.html.

41. Чому українські банки такі неповороткі та що з цим робити — кілька чудових слайдів, які розкажуть про майбутнє банків . BusinessViews. – 2020. URL: <https://businessviews.com.ua/ru/strategies/id/jak-ukrajinskim-bankam-stati-kraschimi-2258/>.

42. Bad banks in the EU: The impact of Eurostat rules. 2014. URL: <https://www.econstor.eu/handle/10419/126729>.

43. Alternative forms of deposit insurance and the quest for European harmonized deposit guarantee scheme-centred special administrative regimes to handle troubled banks. Oxford University Press. – 2020. URL: <https://academic.oup.com/ulr/advance-article-abstract/doi/10.1093/ulr/unaa012/6044374>.

44. Beaufort Wijnholds. Maintaining Financial Stability. Onno de Beaufort Wijnholds // Springer Nature Switzerland AG. – 2020. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-40041-5_13.

45. Top 1000 World Banks 2020. THE BANKER. – 2020. URL: <https://www.thebanker.com/Top-1000>.

46. Уровень цифровой зрелости банков. Deloitte. – 2020 URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ru/Documents/research-center/DBM_2020_rus.pdf.

47. Is Traditional Banking Declining? An Empirical Analysis of Banks in Ghana. International Journal of Academic Research in Accounting. – 2015. URL: https://hrmars.com/papers_submitted/1414/Article_04_Is_Traditional_Banking_Declining_update.pdf

48. Is the Traditional Banking Model a Survivor? School of Business. – 2018. URL: <https://business.ku.edu/sites/business.ku.edu/files>.

49. Credit Risk and Shareholders' Value in Nigerian Deposit Money Banks. IOSR Journal of Business and Management. – 2018. URL: https://www.academia.edu/37029803/Credit_Risk_and_Shareholders_Value_in_Nigerian_Deposit_Money_Banks.

50. MicroSave India Focus. 2011. URL: http://microsave.net/files/pdf/IFN_80_Driving_Viability_for_Banks_and_BCs.pdf.

51. Houbcn and Kakes. Impact of Asset Liability Management on Profitability of Standard Chartered Bank. Houbcn and Kakes // Pokhara University. – 2019. URL: <https://www.coursehero.com/file/65490829/Contents-of-the-Proposaldocx>.

52. 50 провідних банків України. URL: <https://banksrating.com.ua>.

53. Robert DeYoung. Deregulation, the Internet, and the Competitive Viability of Large Banks and Community Banks . Robert DeYoung, William C. Hunter. Federal Reserve Bank of Chicago. URL: <https://www.chicagofed.org/~media/publications/working-papers/2001/wp2001-11-pdf.pdf>.

54. Лин Дж. Й. Демистификация китайской экономики/ Дж.Й.Лин Пер. с англ. М. Недоступа под науч. ред. А. Куряева.М.: Мысль, 2013. - 378 с

55. Кромонов В.С. Методика составления рейтинга надежности банков: Монографія., 1998.

56. Data Extract From Global Financial Inclusion URL: https://www.academia.edu/34003256/Data_Extract_From_Global_Financial_Inclusion

57. Discover Business Mobile Banking URL:
<https://www.lloydsbank.com/business/a-guide-to-viability.htm>
58. Кәсіпорын қызметінің қаржылық нәтижелерін талдау мен диагностикасы URL: <http://www.rusnauka.com/pdf/280148.pdf>
59. Рейтинг стійкості банків URL: <https://minfin.com.ua/ua/banks/rating>
60. Mobile Banking Review Europe // Сайт «Markswebb». – 2018. – URL:
<https://markswebb.ru/upload/iblock/4c9/4c9b21a147b3854e45ee92b08c5dc3a.pdf>
61. Online and mobile banking statistics// creditcards. – 2018. – URL:
<https://www.creditcards.com/credit-card-news/online-mobile-banking>
62. ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БАНКУ URL:
https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123698
63. СИСТЕМА CAMELSO URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123651

ДОДАТОК А
МЕТОДИКИ ОЦІНЮВАННЯ СТІЙКОСТІ ТА ЖИТТЄЗДАТНОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ

Таблиця А1 – Методики оцінки стійкості та життєздатності банківського сектору [складено автором на основі 1,7,10,15,16,17,21,54]

Автор	Країна	Що оцінюється	Показники/програми для оцінки	Метод
Кромонов В.С. [55]	Росія	надійність банку	<ul style="list-style-type: none"> – генеральний коефіцієнт надійності; – коефіцієнт миттєвої ліквідності; – крос-коефіцієнт; – генеральний коефіцієнт ліквідності; – коефіцієнт захищеності капіталу; – коефіцієнт фондової капіталізації прибутку. 	застосовується процедура нормування і зважування. Використовується евристичний тип нормування, тобто коефіцієнти кожного банку поділяються на відповідні коефіцієнти якогось гіпотетичного банку, званого оптимально надійним
Bank FinScore	Україна	фінансова надійність банку	<p>25 індикаторів, серед яких:</p> <ul style="list-style-type: none"> – нормативи НБУ та фінансові коефіцієнти; – відображення стану ліквідності; – достатності капіталу; – рентабельності; – кредитних, інвестиційних та валютних ризиків банку. 	Значення кожного з індикаторів, що входять до складу індексу Bank_FinScore, автоматично переводяться у бали від 1 до 4 у залежності від розташування відносно емпіричних кватилів розподілу значень відповідного індикатора
Sheshunhoff Bank [63]	США	фінансовий стан банків	СИСТЕМА CAMELSO	Визначення рейтингових оцінок за основними компонентами та виведення комплексної рейтингової оцінки банку

Продовження таблиці А1

Автор	Країна	Що оцінюється	Показники/програми для оцінки	Метод
Клюско Л.А. [12]	Україна	оцінювання фінансового стану банку з проблемними активами	Рейтингова модель оцінки RFSTB	Використання матричного методу та нечітких класифікаторів
Міжнародний Валютний Фонд [7]	ЄС	оцінка фінансової стійкості сектору	програма FSAP	Тристоронній підхід, розглядаючи фінансовий сектор країни: Обґрунтованість банківської системи в порівнянні з її вразливістю та ризиками, що збільшують ймовірність або потенційну тяжкість криз. Потреби банків в розвитку з точки зору інфраструктури, установ та ринків. Дотримання банківського сектору вибраних стандартів та кодексів.
Mind [1]	Україна	життєздатність	– рентабельність капіталу; – чисті активи; – миттєва ліквідність; – проблемні кредити.	Зваження кожного фактору на важливість та присвоєння йому оцінки (1-4). Сума загального заліку для банку розраховується шляхом додавання чисел, отриманих від множення балів на вагу кожного фактора
Мінаков І.С. [17]	Україна	фінансова стійкість	Відношення регулятивного капіталу до зважених за ризиком активів; Норма прибутку на активи; Відношення процентної маржі до валового доходу; Відношення непроцентних витрат до валового доходу; Відношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань; Відношення чистої відкритої позиції в іноземній валюті до капіталу.	Аналіз зміни індикаторів фінансової стійкості в розрізі підвищення або зниження показника протягом досліджуваного періоду.

Продовження таблиці А1

Автор	Країна	Що оцінюється	Показники/програми для оцінки	Метод
Сюян Ду, Шуай Лі [54]	Китай	фінансова стійкість	– Активи та зобов'язання (включаючи позабалансове фінансування); – Якість активів; – Капітал та кредитне плече; – Покриття ризику; – Ліквідність.	Метод ентропії, який базується на історичних даних, що впливають на змінні фінансової стійкості.
Федишин М.П., Жаворонок А.В., Ковальчук Н.О. [21]	Україна	фінансовий стан банків	співвідношення регулятивного капіталу та зважених за ризиком активів; співвідношення регулятивного капіталу 1 рівня та зважених за ризиком активів; співвідношення недіючих кредитів без урахування резервів та капіталу; співвідношення недіючих кредитів та сукупних валових кредитів; співвідношення кредитів за секторами економіки та сукупних валових кредитів; норма прибутку на активи; норма прибутку на капітал	Визначення фінансового стану банків за допомогою індикаторів фінансової стійкості банків
Центральни й банк Німеччини і Федеральне відомство контролю за банками [10]	Німеччина	фінансова стійкість	складається з 47 коефіцієнтів, з яких 19 оцінюють кредитний ризик, 16 – ринковий ризик, 2 – ризик ліквідності, 10 – прибутковість банку	Розрахунок індикатора фінансової стійкості банку із використанням зважених коефіцієнтів

ДОДАТОК Б
МЕТОДИ ЕКСПЕРТНИХ ОЦІНОК ІННОВАЦІЙ БАНКУ

Таблиця Б.1 - Методи експертних оцінок інновацій банку [складено автором на основі 28,33,35,39.55]

Автор/ Видання	Країна	Що оцінюється	Показники/ програми для оцінки	Метод
Internet banking rang [33]	Росія	Рівень Діджитал	Useability - test	<p>Складання рейтингу шляхом надання експертної оцінки самим необхідним послугам у додатках банків, таких як:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вхід в банк і перевірка балансу на карті; – пошук операції в історії і її повторення; – переказ юридичній особі; – переказ приватній особі за номером телефону; – оплата податку; – пошук тарифів.
Deloitte [35]	США	Рівень Діджитал	Багатовимірний аналіз цифрових банківських послуг	<p>Оцінка мобільного додатка на основі критеріїв:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вбудованість (автоматизація та зручність користування процесом); – зміст та функціональні можливості (пропонуються основні та додаткові функції); – дизайн та ергономіка (сумісність пристрою та можливі налаштування); – навігація (інструменти пошуку та простота пошуку необхідної інформації); – особливості кібербезпеки (оцінка деяких ключових елементів); – поради (рівень загальних та індивідуальних консультацій); – кредит (можливість вимагати та керувати очікуваними кредитами); – закриття рахунку (спроби стримувати клієнта та не підтримувати закриття)

Продовження таблиці Б.1

Автор/ Видання	Країна	Що оцінюється	Показники/ програми для оцінки	Метод
Журнал Banker [29]	Україна	Рівень Діджитал	звернення в Інтернеті	Складання рейтингу, що враховує кількість підписників у Facebook; кількість скачувань додатку у Google Play; рівень оцінок додатків в App Store та Google Play; кількості офіційних відповідей на звернення клієнтів; кількість брендівих запитів у пошуковій системі Google
Banksrating [52]	Україна	Рівень Діджитал	функціонал мобільного дodatка	Під час розрахунку враховувалися такі показники: <ul style="list-style-type: none"> – кількість клієнтів, які активували повний інтернет-доступ до управління рахунком; – здійснення платежів; – поповнення депозиту; – погашення кредиту; – отримання виписки за рахунком; – оформлення кредитних заявок; – онлайн-переказ грошей на інший рахунок; – здійснення SWIFT-переказів через вебсайт банку; – зняття грошей в банкоматі без картки; – оплата комунальних послуг; – наявність вебсайту.
Аналитичне агентство Markswobb Rank & Report [39]	Росія	Рівень Діджитал	Якості цифрового сервісу	Оцінки розраховуються на основі чек-листа як сума виконаних критеріїв, помножених на їх вагомість. Це відображає важливість завдань користувача, значимість тієї чи іншої функції інтерфейсу. Критерії для розрахунку: <ul style="list-style-type: none"> – базове РКО: рахунки, платежі, виписки (15%); – інтеграція з ERP системою (12%); – управління фінансами компанії (10%); – управління персоналом (10%);

Продовження таблиці Б.1

Автор/ Видання	Країна	Що оцінюється	Показники/ програми для оцінки	Метод
				<ul style="list-style-type: none"> – глобальні властивості цифрового сервісу (9%); – залучення фінансування (8%); – еквайринг та інкасація (7%); – розміщення коштів на депозиті НСТ (5%); базові властивості мобільного банкінгу (4%)

ДОДАТОК В
ІНДИКАТОРИ ДЛЯ ВИМІРЮВАННЯ ДОСТУПУ DFS

Таблиця В.1 – Індикатори для вимірювання доступу до DFS [складено автором на основі 10]

Показник	Розрахунок	Примітки	Частота
Процент адміністративні одиниці з виходом агента	Кількість адміністративних одиниць/Загальна кількість адміністративних одиниць*100	Адміністративні одиниці: відповідні адміністративні одиниці залежать від країни і залежать від кожного визначення країни з урахуванням географічних, політичних, культурних або інших міркувань. Наприклад: - Рівень 1: нація; - Рівень 2: регіон або штат; - Рівень 3: округ, місто, провінція; - Рівень 4: муніципалітет, район; - Рівень 5: село	Рік
Кількість агентів Digstal Financial System в 10000 дорослих. Це можна дезагрегувати на основі: - чоловік/жінка - міські/сільські	Кількість зареєстрованих агентів DFS/Загальна кількість дорослих*10000	Показники в кількісному вираженні агентів DFS на 10 000 дорослих в якості посилання. 10000 дорослих - це запропонував зберегти узгодженість з базовий набір AFI і основні фінансові індикатори включення.	Рік
Кількість активних агентів Digstal Financial System на 10000 дорослих. Це можна дезагрегувати на основі: - чоловік/жінка - міські/сільські	Кількість активних агентів DFS/Загальна кількість дорослих*10000	Продовження доступу індикатор (2). Запити на агентів, які є / були активними протягом останнього місяця. Показник виражається в терміни 10 000 дорослих, щоб зберегти узгодженість з AFI набором і базовою фінансовою доступністю індикаторів.	Рік

Продовження таблиці В.1

Показник	Розрахунок	Примітки	Частота
№ платежу продавця балів на 10 000 дорослих. Це можна розділити на основі: - чоловік/жінка - місто/село	Кількість торгових пунктів оплати/Загальна кількість дорослих*10000	Показник виражається в кількості торгових пунктів оплати на 10 000 дорослих	Рік
Відсоток дорослого населення з зареєстрованим. Облікові записи Digstal Financial System. Це можна дезагрегувати на основі: - чоловік/жінка - міські/сільські	Кількість дорослих, з зареєстрованими DFS рахунками/Загальна кількість дорослих*100	Залежно від країни даний показник можна розділити в компоненти DFS або як сума. Примітка: висока ймовірність, що DFS рахунки належать фізичним особам.	Рік

ДОДАТОК Г
ІНДИКАТОРИ ДЛЯ ВИМІРЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ DFS

Таблиця Г.1 – Індикатори для вимірювання використання DFS [складено автором на основі 10]

Показник	Розрахунок	Примітки	Частота
<p>Відсоток активних облікових записів DFS. Це можна дезагрегувати на основі: - чоловік/жінка - міські/сільські</p>	<p>Σ (Середньозважене значення для всіх активних власників DFS рахунків)/Загальна кількість власників рахунків, зареєстрованих DFS*100 Відсоток активних рахунків DFS (рахунків, які використовувались принаймні один раз за останні 90 днів) Де: Σ (Середньозважене значення всіх активних рахунків DFS)={К-сть активних електронних гаманців * вага електронного гаманця (%)}</p>	<p>Визначено, що активний обліковий запис DFS це рахунок, який використовується в будь-яких фінансових транзакція хоча б один раз в останні 90 днів через певний цифровий канал (MFS, електронний гаманець, карта т. Д.) Індикатор активного DFS рахунку приймає середньозважене значення різної ринкової частки з різних типів рахунків DFS. Показник виражається в термінах 10000 дорослих, щоб бути послідовними з базовим набором AFI і базовими показниками фінансової доступності.</p>	Рік
<p>Транзакції DFS (за обсягом) на зареєстрований акаунт. Це можна розділити на основі: - чоловік/жінка - місто/село А також по типу транзакції: Всього транзакцій; Отримання / зняття готівки; Торгівельні платежі; P2P перекази; Виплати і погашення позик; Виплата заробітної плати;Грошові перекази і т.д.</p>	<p>Середня щомісячна транзакція DFS = $(1 / Z (X1 + X2 + \dots X12))$</p>	<p>Загальна кількість транзакцій, класифікованих за типом DFS протягом певного періоду (місяць), виконується за числом зареєстрованих активних власників рахунків DFS за даний період. X_i = Загальна кількість транзакцій DFS у місяці/Загальна кількість власників активних DFS рахунків у місяці*100 Z = Період, (12 місяців, протягом цілого року)</p>	Місяць Рік

Продовження таблиці Г.1

Показник	Розрахунок	Примітки	Частота
Вартість транзакцій DFS, в тому числі: Всього транзакцій; Отримання / зняття готівки; Оплата рахунків; Торгівельні платежі; P2P перекази; Виплати і погашення позик; Виплата заробітної плати; Грошові перекази і т.д.	$\text{Середнє} = (1 / Z (X1 + X2 + \dots + X12))$ Де: X=Загальна вартість операцій DFS у місяці/Загальна кількість активних облікових записів DFS власників у місяці*100 Z = Період	Загальна вартість транзакцій в національній валюті, класифікована за типом послуги DFS у кожному місяці та кількість власників рахунків DFS повідомляється кожного місяця. Крім того, середнє значення DFS операцій за рік у перерахунку на національну валюту, що класифіковані за видами операцій оцінюються щомісячно	Місяць Рік

ДОДАТОК Д
ПОКАЗНИКИ ВИМІРЮВАННЯ ЯКОСТІ DFS

Таблиця Д.1 – Показники вимірювання якості DFS [складено автором на основі 10]

Показник	Розрахунок	Примітки	Частота
Розкриття вимог	<p>Цей показник оцінює відповідність фінансових вимог до постачальників послуг, щоб надати чітке, коротке та точне розкриття термінів, умов та вимог до клієнтів у спробі забезпечити відповідальну практику.</p> <p>Вимір: За ідентифікованим елементом: береться значення "1" - повністю представлений елемент та "0" - відсутність елемента</p> <p>Прикладами вимірюваних елементів є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вимога до простої мови, (напр. зрозуміла мова) - Прописаний стандартизований шаблон / формат розкриття інформації, включаючи макет, розмір шрифтів та читабельність - Права на відшкодування та пов'язані з ними процеси - Помітна загальна вартість послуги, пов'язані з цим платежі, розкриття податків, комісій або зборів 	Цей показник є комбінацією декількох елементів розкриття інформації вимог, визначених країною або юрисдикцією	Квартал Рік
Число скарг на 10000 активних DFS рахунків	$\text{Кількість сукупних скарг} / \text{Загальна кількість активних рахунків DFS} * 10000$	Сукупні скарги до Центрального банку, Омбудсмена та окремої фінансової служби постачальників послуг за останні 12 місяців.	Рік
Відсоток вирішених скарг	$\text{Загальна кількість вирішених скарг} / \text{Загальна кількість скарг} * 100$	Частка дозволених скарг на обслуговування DFS (за і проти клієнта) в порівнянні з попереднім роком, за загальною кількістю скарг	

Продовження таблиці Д.1

Показник	Розрахунок	Примітки	Частота
Помилка транзакції	<p style="text-align: center;">Середнє = $1/12 (X1 + X2 + \dots X12)$ Де: X = Кількість невдалих транзакцій за місяць / Загальна кількість транзакцій у місяці * 100</p>	Класифікація типів відмови DFS у вигляді збою системи та збою мережі. Для кожного типу несправності, виконується оцінку показника використовуючи середньорічний відсоток невдалих операцій DFS на місяць	
Вирішення суперечки	<p>Цей показник оцінює забезпеченість та існування формального внутрішнього та зовнішнього механізму врегулювання суперечок. Вимір: За ідентифікованим елементом: береться значення "1" - повністю представлений елемент та "0" - відсутність елемента. а. Механізм внутрішнього врегулювання суперечок: Це політика та процеси, прийняті або затверджені правлінням або виконавчим керівництвом постачальника послуг, що встановлюють стандарти вирішення спорів та поведіння на основі багаторівневої важкості або пріоритету. Субіндикатори для цього елемента включають: Графіки; Доступність; Чіткий шлях ескалації та вимоги до процедури розгляду скарг б. Зовнішній механізм вирішення спорів (Це стосується наявної системи або процесу): Клієнт шукає доступний та ефективний регрес з третьою стороною, такою як наглядовий орган, фінансовий омбудсмен або рівноцінна установа.</p>	Цей показник є комбінацією декількох елементів розкриття інформації вимог, визначених країною або юрисдикцією	Квартал Рік
Фінансова грамотність	<p>Вимір: За ідентифікованим елементом: візьміть значення "1" повністю представлений елемент та "0" за відсутність елемента Прикладами вимірюваних елементів є: > Поінформованість > Керівництво: "Як це працює", демонстраційні ролики, поради, > Освіта: Навчальна програма з фінансової грамотності для початкова, середня школа тощо.</p>	Цей показник оцінює забезпеченість та існування офіційної фінансової грамотності та освітньої політики, програма обробки внутрішньо (для постачальників послуг), і зовні (для регулюючих органів)	

ДОДАТОК Е
РЕЙТИНГ БАНКІВ MIND

Таблиця Е.1 – Рейтинг банків розрахований агенством MIND за 2020 рік
[складено автором на основі 1]

Банк	Рейтинг	Чисті активи, млн. грн.	Миттєва ліквідність, %	Проблемні кредити, %
Райффайзен Банк Аваль	4.5	111547.9	17,2	3,5
Приватбанк	4.5	386939.6	10	76,4
UKRSIBBANK	4.5	72521.8	15,2	8,1
ОТП Банк	4.5	58966.2	11,8	13,3
Сітібанк	4.5	27853.7	0	1,1
Креді Агріколь Банк	4.0	50408.3	8,9	2
ІНГ Банк Україна	4.0	11525.0	6,6	15,3
Кредобанк	4.0	25228.1	5,9	9,2
Ощадбанк	4.0	235715.8	9,2	51,4
ПроКредит Банк	4.0	27137.2	8,8	4,5
ПУМБ	4.0	75264.0	8,3	10,8
Укргазбанк	4.0	142682.8	9,4	15,2
Альфа-Банк	3.5	97490.8	10,7	29,6
Ідея Банк	3.5	5094.2	3,3	37,8
Універсал Банк	3.5	33918.5	5,3	17,6
УкрЕксІмБанк	3.5	192513.6	3,7	57,1
А-Банк	3.5	9225.9	5	14,2
Правекс Банк	3.0	7664.0	8	1,7
ТасКомБанк	3.0	23994.7	7,2	11,4
Сбербанк	3.0	29938.3	13,9	83,4
Банк Львів	3.0	4982.4	7,7	21,3
Банк Глобус	3.0	5395.0	9	7
Банк Восток	3.0	16321.3	12,5	2,5
Банк Кредит Дніпро	3.0	13027.6	1,5	59
Банк Південний	3.0	36173.9	6,7	6,6
Банк Інвестицій	2.5	4029.2	6	31,7
МТБ Банк	2.5	8484.6	6,4	6,9
Банк Альянс	2.5	7352.0	8,2	0,7
АкордБанк	2.5	6471.6	8,7	6,2
Індустріалбанк	2.5	4309.1	13,2	12,2
Банк СІЧ	2.5	4761.6	5,5	20,1
Промінвестбанк	2.5	7065.8	10,6	99,5
Мегабанк	2.0	9888.0	6,4	13,1

ДОДАТОК Ж
РЕЙТИНГ СТІЙКОСТІ БАНКІВ СКЛАДЕНИЙ МІНФІН

Таблиця Ж.1 – Рейтинг стійкості банків опублікований на сайті МінФін
за період 2016 – 2020 року [складено автором на основі 59]

Банк	Рік				
	2016	2017	2018	2019	2020
Райффайзен Банк Аваль	4,36	4,74	4,58	4,84	4,66
Креді Агріколь Банк	4,41	4,06	4,06	4,59	4,31
ОТП Банк	3,49	3,87	4,15	4,45	4,27
UKRSIBBANK	3,88	4,38	4,49	4,62	4,16
Кредобанк	3,97	3,86	3,85	4,06	3,96
Приватбанк	3,05	3,05	3,59	4,11	3,91
ПроКредит Банк	3,98	3,81	4,03	4,18	3,85
Альфа-Банк	3,68	3,52	3,53	3,85	3,74
ПУМБ	3,11	3,49	3,67	3,9	3,7
Ощадбанк	4,06	3,69	3,65	3,94	3,49
Правекс Банк	3,35	3,49	3,6	3,7	3,49
Укргазбанк	3,84	3,72	3,83	4,12	3,48
УкрЕксімБанк	3,25	3,61	3,69	3,81	3,45
ІНГ Банк Україна	3	3,07	3,08	3,46	3,23
Універсал Банк	2,95	3,23	3,05	3,41	3,23
Ідея Банк	3,37	3,33	3,27	3,52	3,22
Банк Восток	2,91	3,04	3,02	2,61	3,13
Банк Південний	3,3	2,49	3,11	3,48	3,06
Банк Альянс	-	-	-	3,38	3,05
А-Банк	2,72	3,02	2,78	3,17	3,02
Сбербанк	3,02	3	2,8	3,12	2,99
АкордБанк	2,54	-	2,93	3,07	2,99
Індустріалбанк	2,54	2,97	2,84	2,93	2,93
Банк Кредит Дніпро	2,8	2,51	2,61	3,13	2,88
ТасКомБанк	3,37	3,06	3,44	3,49	2,85
Банк Глобус	-	-	2,57	2,99	2,85
Банк Львів	-	-	2,67	2,93	2,74
Мегабанк	3,42	3,1	3,1	2,4	2,7
МТБ Банк	3,15	2,81	2,73	3,08	2,68
ФорвардБанк	2,81	2,35	2,46	3,08	2,48
Банк Інвестицій та Заощаджень	2,62	2,7	2,58	2,7	2,26
Промінвестбанк	2,85	2,73	2,53	2,49	2,1
Загальний рейтинг	2,90	2,81	3,10	3,41	3,18

ДОДАТОК И
РЕЙТИНГ СТІЙКОСТІ БАНКІВ З УРАХУВАННЯМ
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

Таблиця И.1 – Рейтинг стійкості банків з урахуванням діджиталізації за період 2020 року [складено автором на основі 59]

Банк	2020	
	Рівень фінансової стійкості	Рівень діджитал
Райффайзен Банк Аваль	4,66	5
Креді Агріколь Банк	4,31	4
ОТП Банк	4,27	5
UKRSIBBANK	4,16	4
Кредобанк	3,96	5
Приватбанк	3,91	5
ПроКредит Банк	3,85	4
Альфа-Банк	3,74	5
ПУМБ	3,7	5
Ощадбанк	3,49	4
Правекс Банк	3,49	4
Укргазбанк	3,48	4
УкрЕксіМБанк	3,45	4
ІНГ Банк Україна	3,23	3
Універсал Банк	3,23	5
Ідея Банк	3,22	4
Банк Восток	3,13	3
Банк Південний	3,06	4
Банк Альянс	3,05	2
А-Банк	3,02	5
Сбербанк	2,99	5
АкордБанк	2,99	4
Індустріалбанк	2,93	2
Банк Кредит Дніпро	2,88	3
ТасКомБанк	2,85	5
Банк Глобус	2,85	4
Банк Львів	2,74	3
Мегабанк	2,7	4
МТБ Банк	2,68	4
ФорвардБанк	2,48	3
Банк Інвестицій та Заощаджень	2,26	2
Промінвестбанк	2,1	4
Загальний рейтинг	3,18	3,88
Рейтинг з урахуванням діджитал	3,53	